

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»

Факультет/інститут педагогічний

Кафедра педагогіки початкової освіти

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МЕТОДИКА НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ
З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Освітня програма «Початкова освіта»

Спеціальність 013 «Початкова освіта»

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол №1 від «28» серпня 2019 р.

м. Івано-Франківськ – 2019

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Педагогічний менеджмент
Викладач (-і)	Копчук-Кашецька Марія Степанівна
Контактний телефон викладача	0978452471
Е-mail викладача	maria270775@ukr.net
Формат дисципліни	Лекції, практичні заняття, самостійна робота
Обсяг дисципліни	180 годин
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua/
Консультації	Згідно з розкладом
2. Анотація до курсу	
<p>Навчальна дисципліна <i>«Методика навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами»</i> вивчається студентами спеціальності «Початкова освіта» на четвертому курсі у восьмому семестрі. Інклюзивна освіта означає рівний доступ до навчання усіх дітей з урахуванням різних освітніх потреб та індивідуальних можливостей і спільне навчання, включаючи організацію спільних навчальних занять, виховних заходів і дозвілля. При цьому інклюзивне навчання не ототожнюється з навчанням у класах компенсованого навчання і спеціальних (корекційних) класах, які функціонують у школах загального типу.</p> <p>Завдяки інклюзії знижується ізоляція та відчуження дитини з обмеженими можливостями здоров'я від учнівського колективу масової загальноосвітньої школи, тобто інклюзивна освіта здійснюється не в спеціальному навчальному закладі, а у масовій загальноосвітній школі. Однак запровадження інклюзії в освітній простір створює проблеми щодо підготовки висококваліфікованих професійно компетентних майбутніх учителів до соціально-педагогічної діяльності в інклюзивній школі. Тому актуальним завданням професійної освіти є оновлення змісту підготовки вчителів до майбутньої педагогічної діяльності в умовах спільного навчання дітей в інклюзивному класі. Нові завдання перед вищою школою вимагають розробки його навчально-методичного забезпечення.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Мета. Метою навчальної дисципліни «Методика навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами» полягає у формуванні системи знань, умінь, навичок з корекційної діяльності вчителя, що забезпечують реалізацію функцій, покладених на конкретного педагога у цілому, здійснення майбутніми фахівцями навчально-виховного процесу на високому якісному рівні, можливість самореалізації й самовдосконалення.</p>	
<p>Завдання: надання студентам знань теоретичних положень з методики навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами; озброєння прийомами й уміннями відбору необхідних форм, методів організації навчально-виховного процесу, який би задовольняв освітні потреби дітей з вадами у розвитку; практичне оволодіння спеціальними освітніми і фаховими техніками керівництва процесом навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами; формування професійно-педагогічної позиції, потреби у самовдосконаленні; формування освіченої, творчої особистості майбутнього вчителя, здатного створити позитивний клімат в шкільному середовищі та поза його межами.</p>	
4. Результати навчання (компетентності)	
<p>Програмні результати навчання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Володіння системою наукових знань із дисциплін загальної та професійної підготовки. Знання сучасних теоретичних основ освітніх галузей, визначених Державним стандартом початкової освіти. - Знання мети, завдань, змісту, методів, організаційних форм і засобів початкової освіти, сутності процесів виховання, навчання й розвитку учнів початкової школи; структури календарно-тематичного планування, особливостей ведення журналу обліку успішності учнів; специфіки виховної роботи на уроках й у позаурочній діяльності. - Знання вікових особливостей дітей, індивідуальних відмінностей у перебігу їхніх пізнавальних 	

процесів.

-Знання закономірностей та теорії процесу навчального пізнання, сучасних навчальних технологій.

-Знання сутності методичних систем навчання учнів початкової школи освітніх галузей/змістових ліній, визначених Державним стандартом початкової освіти, сучасних методів навчання в умовах інклюзії.

-Знання нормативних документів, що регламентують початкову освіту: Державного стандарту початкової освіти, навчальних програм предметів, які вивчаються в початковій школі, критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи, вимог Концепції нової української школи.

-Уміння застосовувати знання із дисциплін загальної та професійної підготовки у педагогічній діяльності.

-Уміння проєктувати процес навчання предмета у вигляді календарно-тематичного планування для певного класу, теми.

-Уміння розробляти проєкти уроків з певного предмета та їх фрагменти, методику роботи над різними видами завдань з метою опанування учнями певних елементів змісту навчальної програми.

-Уміння здійснювати моніторинг якості навчальних досягнень учнів з певної теми, контроль і оцінювання навчальних досягнень молодших школярів згідно з критеріями оцінювання та відповідно до державних вимог до рівня навчальних досягнень учнів, визначених програмою з певного предмета. Уміння використовувати сучасні психолого-педагогічні методики діагностування молодших школярів.

-Уміння проводити уроки в початковій школі, аналізувати урок щодо досягнення його мети й завдань, оцінювати ефективність застосованих форм, методів, засобів і технологій, використовувати інноваційні технології вивчення певної освітньої галузі/предмета в класі з інклюзивним навчанням.

-Здатність до здійснення ефективної комунікації, в т.ч. іноземною мовою, у процесі вирішення професійно-педагогічних задач, усунення комунікативних бар'єрів, організації навчального діалогу з учнями з особливими освітніми потребами.

-Здатність прогнозувати, проєктувати та коригувати педагогічну комунікацію із суб'єктами освітнього процесу початкової школи на засадах етики професійного спілкування, налагоджувати педагогічну співпрацю з батьками дітей з особливостями психофізичного розвитку.

-Здатність до створення безпечного, психологічно комфортного, толерантного, здоров'язбережувального освітнього середовища, зорієнтованого на особистісний, творчий і духовний розвиток учнів з урахуванням їхніх вікових, індивідуальних особливостей та регіональних чинників розвитку.

-Здатність аналізувати соціально та особистісно значущі світоглядні проблеми, працювати в команді, реалізувати свої права й обов'язки як члена демократичного суспільства, приймати рішення на основі сформованих ціннісних орієнтацій.

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	24
семінарські заняття / практичні / лабораторні	36
самостійна робота	120

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний/ Вибірковий
Восьмий	Початкова освіта	Четвертий	Вибірковий

Тематика курсу

Тема, план	Форма	Література	Завдання, год	Вага	Термін
------------	-------	------------	---------------	------	--------

	заняття			оцінки	виконання
Тема 1. Актуальні проблеми навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами	Лекція, практичне заняття	5, 9, 14, 17	Опрацювати текст лекції, визначені джерела, усне опитування. Виконання завдань частково-пошукового та творчого рівнів (6 год)	Максимальна оцінка 3 бали	Тиждень
Тема 2. Правове забезпечення інклюзивної освіти в Україні	Практичне заняття (4 год.)	1-4, 27	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. Опрацювати текст лекції, визначені джерела. Педагогічний диктант, усне опитування (6 год)	Максимальна оцінка 3 бали	Тиждень
Тема 3. Досвід інклюзивної освіти за кордоном та його використання в Україні	Практичне заняття	1-4, 12, 16, 17	Опрацювати текст лекції, визначені джерела, усне опитування (10 год)	Максимальна оцінка 3 бали	Тиждень
Тема 4. Місце інклюзивної освіти в системі пед. наук	Практичне заняття	10, 13	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. Усне опитування (6 год)	Максимальна оцінка 3 бали	Тиждень
Тема 5. Особливості розвитку особистості школяра	Лекція, практичне заняття	18, 19, 31, 33	Опрацювати текст лекції, визначені джерела. Виконання завдань репродуктивного та частково-пошукового рівнів (10 год)	Максимальна оцінка 3 бали	Тиждень
Тема 6. Особливості розвитку емоційної сфери молодших школярів з різними вадами	Лекція, Практичне заняття	18, 19, 31, 33	Опрацювати текст лекції, визначені джерела (8 год)	Максимальна оцінка 3 бали	Тиждень
Тема 7. Проблеми організації педагогічного процесу в інклюзивному класі	Лекція Практичне заняття	7, 8, 13	Опрацювати текст лекції, визначені джерела. Розгляд підготованих рефератів (8 год)	Максимальна оцінка 3 бали	Тиждень
Тема 8. Індивідуальні навчальні плани та програми для дітей з особливими освітніми потребами	Практичне заняття	Ел.ресурс. https://www.pedrad.com.ua/article/2362-navchaln-plani-dlya-dtey-z-osoblivimi-osvtnmi-potrebami	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. Педагогічний диктант, усне опитування (8 год)	Максимальна оцінка 3 бали	Тиждень
Тема 9. Соціально-педагогічна діяльність в умовах інклюзивної	Лекція, практичне заняття	5, 6, 8, 13	Опрацювати текст лекції, визначені джерела.	Максимальна оцінка 3 бали	Тиждень

освіти			Виконання завдань репродуктивного, частково-пошукового та творчого рівнів (6 год)		
Тема 10. Соціально-педагогічні стратегії взаємодії з різнопрофільними фахівцями й батьками учнів з особливими потребами	Практичне заняття	13, 14, 16, 21	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. Усне опитування, розгляд рефератів (6 год)	Максимальна оцінка 3 бали	Тиждень
Тема 11. Дидактичний підхід в інклюзивній освіті	Лекція, практичне заняття	13, 14, 16	Опрацювати текст лекції, визначені джерела, усне опитування. Виконання завдань творчого рівнів (6 год)	Максимальна оцінка 3 бали	Тиждень
Тема 12. Реалізація змісту інклюзивної освіти в Україні	Лекція, Практичне заняття	1-4, 12, 16, 17	Опрацювати текст лекції, визначені джерела (6 год)	Максимальна оцінка 3 бали	Тиждень
Тема 13. Структура та організація цілісного педагогічного інклюзивного процесу	Лекція, практичне заняття	13, 14, 16	Опрацювати текст лекції, визначені джерела. Розгляд підготованих рефератів (6 год)	Максимальна оцінка 3 бали	Тиждень
Тема 14. Роль вчителя в системі інклюзивного навчання	Лекція, практичне заняття	5, 6, 8, 19, 21	Виконання завдань репродуктивного, частково-пошукового та творчого рівнів (6 год)	Максимальна оцінка 3 бали	Тиждень
Тема 15. Форми організації процесу навчання в інклюзивній школі	Лекція, практичне заняття	10, 13, Ел.рес. https://vseosvita.ua/library/inkluzia-formi-organizacii-navcanna-159133.html	Опрацювати текст лекції, визначені джерела, усне опитування (6 год)	Максимальна оцінка 3 бали	Тиждень
Тема 16. Методи навчання в інклюзії	Лекція, практичне заняття	10, 13, Ел.рес. https://vseosvita.ua/library/inkluzia-klasifikacia-metodiv-navcanna-159136.html	Опрацювати текст лекції, визначені джерела, усне опитування. Виконання завдань творчого рівнів (10 год)	Максимальна оцінка 3 бали	Тиждень
Тема 17. Теорія інклюзивного виховання	Лекція, практичне заняття	22, Ел.рес. https://pidruchniki.com/90072/pedagogika/osnovni_metodi_formi_inkluzivnogo_vihovannya	Опрацювати текст лекції, визначені джерела, усне опитування (6 год)	Максимальна оцінка 3 бали	Тиждень
6. Система оцінювання курсу					
Загальна система оцінювання курсу		Підсумковий контроль – екзамен. Максимальна оцінка –			

	100 балів. Підсумковий контроль (екзамен) – максимум 50 балів. Загальна система оцінювання включає в себе оцінки за практичні заняття (30 балів), за контрольну роботу (10) та самостійну роботу (10 балів).
Вимоги до письмової роботи	Виконання контрольної роботи складається з теоретичного питання, практичного та творчого завдань. Також враховуються виконані завдання частково-пошукового та творчого рівнів, що передбачають написання творів-міркувань, есе, власних роздумів над даною проблемою.
Практичні заняття, самостійна та контрольна робота	50 балів
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання 50 % завдань

7. Політика курсу

Для успішного вивчення курсу та складання контрольних заходів необхідним є вивчення навчального матеріалу за кожною темою. Специфіка курсу здебільшого передбачає акцент на розумінні підходів і принципів, ніж запам'ятовування визначень.

Зокрема, для успішного засвоєння програмного матеріалу студент зобов'язаний:

- не запізнюватися на заняття;
- не пропускати заняття, а в разі хвороби надати довідку;
- самостійно вивчити матеріал пропущеного заняття;
- конструктивно підтримувати зворотний зв'язок на всіх заняттях;
- брати активну участь у навчальному процесі;
- своєчасно і акуратно виконувати завдання для самостійної роботи;
- бути терпимим і доброзичливим до однокурсників та викладачів;
- участь у контрольних заходах (поточний контроль, модульний контроль, контроль самостійної роботи; підсумковий контроль);

Результатом невиконання та / або недотримання правил може бути оцінка «незадовільно» за курс.

8. Рекомендована література

Базова

1. Конвенція про права осіб з інвалідністю (Конвенція про права інвалідів) : Конвенція ООН від 13 груд. 2006 р. : [ратифіковано Законом України від 16 груд. 2009 р. № 1767-VI, дата набрання чинності для України: 6 берез. 2010 р.] // Офіц. вісн. України. – 2010. – № 17. – Ст. 799.
2. Про внесення змін до Закону України «Про освіту» щодо особливостей доступу осіб з особливими освітніми потребами до освітніх послуг : Закон України від 23 трав. 2017 р. № 2053 // Голос України. – 2017. – 7 лип. (№ 123). – С. 3.
3. Про внесення змін до деяких законів України про освіту щодо організації інклюзивного навчання : Закон України від 5 черв. 2014 р. № 1324 // Відомості Верхов. Ради. – 2014. – № 30. – Ст. 1011. ; Офіц. вісн. України. – 2014. – № 52. – Ст. 1386.
4. Про ратифікацію Конвенції про права осіб з інвалідністю і Факультативного протоколу до неї [Електронний ресурс] : Закон України від 16 груд. 2009 р. № 1767-VI [зі змін. та доп., станом на 7 верес. 2016 р.] // Верховна Рада України : офіц. веб-портал. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1767-17> (дата звернення: 30.03.2017).
5. Авдеева С. О. Аналіз психолого-організаційних чинників виникнення бар'єрів у впровадженні інклюзивної освіти в навчальних закладах [Електронний ресурс] / С. О. Авдеева // Наук. вісн. Херсон. держ. ун-ту. Серія: Психол. науки. – 2014. – Вип. 1 (2). – С. 106–111. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkh_p_2014_1\(2\)_20](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkh_p_2014_1(2)_20)
6. Авдеева С. О. До педагогічного супроводу дітей із особливими освітніми потребами /

- С. О. Авдеева // Основні орієнтири розвитку системи освіти Запорізької області у 2013–2014 навчальному році : метод. рек. / Департамент освіти і науки, молоді та спорту Запоріж. обл. держ. адмін., КЗ «ЗОППО» ЗОР ; [упоряд.: В. Я. Ястребова, Т. Г. Верозубова]. – Запоріжжя : Акцент Інвест-Трейд, 2013. – Ч. 1. – С. 99–104.
7. Авдеева С. О. Теоретичний аналіз проблеми управління закладами інклюзивної освіти [Електронний ресурс] / С. О. Авдеева // Проблеми сучасної психології : зб. наук. пр. / Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПН України ; ЗНУ. – Запоріжжя, 2013. – № 2. – С. 60–65. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pspz_2013_2_13
  8. Акішина С. В. Інклюзивні класи. Умови, можливості, перспективи / С. В. Акішина // Поч. навчання та виховання. – 2013. – № 27. – С. 22–23.
  9. Амірбеков Г. Д. Через інклюзивну освіту до толерантного суспільства: освітньо-комунікаційний аспект [Електронний ресурс] / Г. Д. Амірбеков // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. Серія: Соц. комунікації. – 2013. – Вип. 5. – С. 47–51. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhISK_2013_1074_5_14
  10. Андрійчук Н. М. Інклюзивна освіта в сучасній гуманітарній науці: понятійно-категоріальний апарат [Електронний ресурс] / Н. М. Андрійчук // Наук. часоп. НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 16, Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики. – 2016. – Вип. 26. – С. 3–7. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_016_2016_26_3
  11. Андрійчук Н. М. Моделі спеціальної та інклюзивної освіти в сучасних дослідженнях американських і британських учених [Електронний ресурс] / Н. М. Андрійчук // Наук. зап. Терноп. нац. пед. ун-ту ім. Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка. – 2016. – № 3. – С. 155–161. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NZTNPu_ped_2016_3_26
  12. Андрійчук Н. М. Проблема інклюзивної освіти в сучасних вітчизняних та зарубіжних дослідженнях [Електронний ресурс] / Н. М. Андрійчук // Вісн. Житомир. держ. ун-ту ім. Івана Франка. Пед. науки. – 2015. – Вип. 3. – С. 35–40. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VZhDUP_2015_3_9
  13. Антошак О. Інклюзивна освіта: шляхи від теорії до практики / О. Антошак // Директор шк. – 2016. – № 9/10. – С. 72–78.
  14. Арендарук А. О. До проблеми впровадження інклюзивного навчання в освітній системі України [Електронний ресурс] / А. О. Арендарук // Наук. часоп. НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 19, Корекц. Педагогіка та спец. психологія. – 2013. – Вип. 21. – С. 229–234. – Режим доступу: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/7785>
  15. Арендарук А. О. Досвід впровадження інтеграції та інклюзивної освіти в Україні та за кордоном [Електронний ресурс] / А. О. Арендарук // Наук. часоп. НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 19, Корекц. педагогіка та спец. психологія. – 2013. – Вип. 24. – С. 11–14. – Режим доступу: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/7539>
  16. Аріщенко А. С. Проблема інклюзивного навчання у вітчизняному педагогічному дискурсі [Електронний ресурс] / А. С. Аріщенко // Пед. науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2015. – № 9. – С. 129–134. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rednauk_2015_9_18
  17. Аріщенко А. С. Стан розробленості проблеми інклюзивного навчання в Україні та США / А. С. Аріщенко // Педагогіка формування творч. особистості у вищ. і загальноосвіт. шк. : зб. наук. пр. / Клас. приват. ун-т ; [голов. ред. Сущенко Т. І.]. – Запоріжжя, 2016. – Вип. 47 (100). – С. 56–63.
  18. Атаманчук Н. М. Психологічна готовність дітей з особливими потребами до школи в умовах інклюзивної освіти [Електронний ресурс] / Н. М. Атаманчук // Наука і освіта. – 2014. – № 6. – С. 11–15. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NiO_2014_6_4
  19. Бажанова Л. Розуміти і підтримувати. Тренінгове заняття для педагогів інклюзивної освіти. Соц. педагог. 2012. № 6. С. 29–38.
  20. Бовкуш К. П. Модель формування готовності майбутнього вчителя початкової школи до взаємодії учнів в умовах інклюзивного навчання. Пед. науки: теорія, історія, інноваційні

- технології. 2015. № 6. С. 67–74.: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2015_6_12.
21. Буйняк М. Г. Особливості співпраці вчителя інклюзивного класу з сім'ями учнів. Проблеми сучасної психології : зб. наук. пр. / Нац. ун-т ім. Івана Огієнко ; Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПН України. – Кам'янець-Подільськ, 2016. Вип. 34. С. 59–68. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pspl_2016_34_7
  22. Безлюдний Р. Особливості застосування виховних технологій розвитку життєвої компетентності підлітків з особливими потребами у закладах освіти США. Психол.-пед. проблеми сіл. шк. : зб. наук. пр. / Уман. держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. – Умань, 2011. – Вип. 39 (2). – С. 294–300. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ppps_2011_39\(2\)_44](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ppps_2011_39(2)_44).
  23. Волошин О. Підготовка майбутніх учителів до навчально-виховної роботи в умовах інклюзивного середовища / Оксана Волошин // Особлива дитина: навчання і виховання. – 2017. – № 1. – С. 31–39. – Бібліогр.: 10 назв.
  24. Демченко І. Педагогічні умови творчого розвитку молодших школярів в загальноосвітньому інклюзивному просторі. Проблеми підготовки сучас. вчителя : зб. наук. пр. / Уман. держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. Умань, 2014. № 9. С. 27–35. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ppsv_2014_9\(2\)_6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ppsv_2014_9(2)_6)
  25. Дудушко Е. Організація психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими потребами у ЗНЗ : семінар для практ. психологів. Сучас. шк. України. 2012. № 12. С. 69–77.
  26. Захарчук М. Є. Підготовка фахівців у США до роботи в інклюзивному освітньому середовищі. Сучасні інформ. технології та інновац. методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. пр. / Вінниц. держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського. – Київ ; Вінниця, 2012. – Вип. 32. – С. 23–28.- URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Sitimn_2012_32_7
  27. Квітка Н. О. Нормативно-правові засади діяльності асистента вчителя в загальноосвітньому навчальному закладі з інклюзивною формою навчання. Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови : зб. наук. пр. / НАПН України, Ін-т спец. педагогіки. К., 2013. – Вип. 4, ч. 1. – С. 243–252. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/oor_2013_4\(1\)_31](http://nbuv.gov.ua/UJRN/oor_2013_4(1)_31)
  28. Колишкін О. В. Особливості професійної діяльності корекційного педагога в роботі із сім'ями, що виховують дітей з особливими потребами. Вступ до спеціальності «Корекційна освіта» : навч. посіб. для ВНЗ. Суми : Унів. кн., 2016. С. 320–333.
  29. Кулик В. Інклюзивне навчання. Робота учителя-логопеда // Психолог. 2014. № 3/4. – С. 103–105.
  30. Кучерук О. Інклюзивна компетентність майбутнього вчителя основ здоров'я як результат його підготовки до професійної діяльності в умовах інклюзивного навчання. Наук. зап. [Кіровоград. держ. пед. ун-ту ім. Володимира Винниченка]. Серія: Пед. науки. – 2013. – Вип. 121 (1). – С. 109–112. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2013_121\(1\)_28](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2013_121(1)_28)
  31. Луценко І. Актуальні питання організації діяльності асистента вчителя в інклюзивному класі Особлива дитина: навчання і виховання. 2016. № 4. С. 7–13.
  32. Міщенко В. Сучасні технології в корекційній роботі з дітьми з особливими потребами Дефектолог. 2015. № 6. С. 7–8.
  33. Серомаха Н. Поведінка дітей з особливими освітніми потребами у ситуаціях фрустрації. Соц. педагог. 2012. № 11. С. 52–54.
  34. Самбор А. М. Інноваційні підходи до проведення практичних занять з використанням інклюзивних методик для майбутніх учителів трудового навчання. Педагогіка і психологія. 2012. № 3. С. 36–39.
  35. Сімонова Т. Робота з дітьми з особливими потребами. Заняття з елементами тренінгу. Психолог. 2012. № 9. С. 51–54.
  36. Туріщева Л. В. Бібліотерапія в роботі з дітьми з особливими потребами. Дитина з особливими потребами. 2016. № 4. С. 5–8.

Допоміжна

1. Василенко Н. В. Сучасні підходи концепції інклюзивної освіти в Україні: нормативно-правове забезпечення [Електронний ресурс] / Н. В. Василенко // Наук. зап. ТНПУ ім. Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка. – 2014. – Вип. 4. – С. 3–9. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NZTNPU_ped_2014_4_3
2. Граб С. О. Інклюзивна освіта у міжнародному праві [Електронний ресурс] / С. О. Граб // Альманах міжнар. права. – 2014. – Вип. 5. – С. 11–17. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/amp_2014_5_4
3. Дегтяренко Т. М. Державна підтримка дітей з психофізичними порушеннями та з інвалідністю в Україні / Т. М. Дегтяренко // Корекційно-реабілітаційна діяльність: стратегія управління : монографія / Т. М. Дегтяренко. – Суми : Унів. кн., 2016. – С. 33–58.
4. Єжова Т. Є. Нормативно-правова основа охорони здоров'я дітей з порушеннями психофізичного розвитку в навчальних закладах [Електронний ресурс] / Т. Є. Єжова // Наук. часоп. НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 19, Корекц. педагогіка та спец. психологія. – 2014. – Вип. 26. – С. 99–105. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_019_2014_26_22
5. Інклюзивне освітнє середовище : [за матеріалами офіц. Інтернет-представництва Президента України] // Методист. – 2017. – № 6. – С. 4–6. – Дод.: Меморандум про співпрацю між Міністерством освіти і науки України та Всеукраїнською благодійною організацією «Благодійний фонд Порошенка» (проект).
6. Ніколаєнко Н. О. Інклюзивна освіта як гарантія права на освіту дітей з обмеженими можливостями [Електронний ресурс] / Н. О. Ніколаєнко // Право і Безпека. – 2012. – № 3. – С. 45–48. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pib_2012_3_11
7. Основні документи з інклюзивної освіти // Інфор. зб. та комент. М-ва освіти і науки України. – 2014. – № 4/5/6. – С. 3–95. – Спецвип.
8. Поцко О. В. Нормативно-правові аспекти інклюзивної освіти [Електронний ресурс] / О. В. Поцко // Наук. вісн. Ужгород. нац. ун-ту. Серія: Педагогіка. Соц. робота. – 2014. – Вип. 34. – С. 160–163. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuped_2014_34_48
9. Федан Я. І. Реалізація права на освіту інвалідів в умовах інклюзивної школи / Я. І. Федан // Інвестиції: практика та досвід. – 2012. – № 1. – С. 108–109.
10. Шинкаренко В. Забезпечення права на освіту дітям з особливими освітніми потребами шляхом упровадження інклюзивної освіти / В. Шинкаренко // Упр. освітою. – 2014. – № 13. – С. 12–16 (Методист-Best, № 7).

Викладач _____ **Копчук-Кашецька Марія Степанівна**